

לענינם ולאחריהם. והימים סדר בסדר של פסח ואין עושין זכר להם. והטעם הוא כי יש כאן ג' מצות פסח מצה ומרור ואלו ג' מצות שייכים זו אל זו דכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו ואני מקיימים מצות מצה. יש לנו לעשות זכר לשאר מצות שהם שייכים לה ולענין זה שהמצות הם מתחייבים ביחד ויש לעשות אותם ביחד הדבר הזה שהוא זכר בעלמא סגי, כך יראה:

ויבצע המצה האמצעית לשתיים חציה תחת המצה לאסיקומן וחצי השני בין שתי חשלימות כדי שיאמר הגדה על פרוסה. כמו שדרשו ר"ל (פסחים קס"ז ע"ב) לחם עוני שעונין עליו דברים ודרשו גם כן לחם עוני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה:

פרק ח מ ש י ם ו א ח ד

והא לחמא זכר וז"ל ולא כתב לחמא דהא קרא כתיב (שמות ט"ז) למען יראו את חלמם אשר האכלתי אותם וגו'. מאמר זה סדרו וזכרים ו"ל שיאמר כדי לפרסם ענין חלמם הזה. ושהוא לחם עוני שאכלו אבותינו במצרים, שמפני שקבעו לסדר הגדה על חלמם כמו שדרשו לחם עוני שעונין עליו דברים לפיכך מתחיל בלחם וקורא קוראנו אל לחמם כדי שיהיה גראה שכל מה שיאמר אד"כ הוא על חלמם שהתחיל בו, ואם היה מתחיל מה גשתנה לא גראה שהוא אומר דברים אלו על חלמם, וכשאמר הא לחמא וקורא את קוראנו אל חלמם ואד"כ מתחיל מה גשתנה אז גראה שהוא עונה על חלמם הדברים האלו. ולפי שאין זה רק דברי בעל הבית שקורא את הכל אל חלמם כדי לספר עליו תגדה הוא בלשון שדרך לדבר אל בני ביתו בלשון אד"כ:

והא לחמא עניא זכר. יש לשאול למת נקרא המצה לחם עוני והרי אמר שהוא נמא כמצת שלמה ועת שם מה נקראת המצה לחם עוני. וראיתי לקצת אומר רצו לפרש דברי תגדת תוספת ולכך נקרא

עוני מפני שהוא נמוכה ואינה גבוהה שהתחמץ כאשר נתחמץ הוא נעשה גבוה ומצה היא נמוכה כמו העני הזה לכך הוא לחם עוני. הטעם השני פת המצה היא קשה להתעכל באצטומבא ולכך היא מאכל עני כדי שלא יתעכל המזון במעיו. והיו שאומרים הא לחמא עניא דאכלו אבותינו בארץ מצרים פ"י כי במצרים היו מצרים מאכלים את ישראל מצה כדי שיתאחר באצטומבא שלהם ולא יתעכל שדרך לטאכיל המצה לעבדים העושין את העבודה. ע"כ דבריהם. הם דברים שיכחיש הכתוב והאמת. כי לא נמצא בשום מקום לא בכתוב ולא במשנה ולא בתלמוד שהמצרים היו מאכלים את ישראל מצה. ואדרבה בספרי אמרו בפרשת בהעלותך וזכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם וגו' יש בענין שהמצרים היו נותנים להם דגים חנם. והלא כתיב לכו עבדו ותבן לא יתנו לכם אם תבן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם אלא חנם מן המצות. ועוד שהכתוב אומר (זכרים ט"ז) לא תאכל עליו תמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי

